

การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน
ตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร

DEVELOPING DISCIPLINE THROUGH BUDDHIST ACTIVITIES CREATIVE ACTIVITIES OF THE
YOUTH OF LAK SONG SUBDISTRICT SAMUT SAKHON PROVINCE

พระมหานุกูล มหาวิริโย (ล้าเลิศวิทยา)¹

พระเจริญพงษ์ วิชัย, ผศ. ดร.²

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}

Phra Maha Anugool Mahawiriyo Lumlertvittaya¹

Phrajaorenphong Wichai Asst.Prof. Dr.²

Buddhapanayasri Dvaravati Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2}

Corresponding Author E-mail : Phramahaanugool0605@gmail.com¹, jaroen1phong@gmail.com²

(Received : June 20, 2025; Edit : July 10, 2025; accepted : July 16, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทาง “การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร 2) พัฒนาระเบียบวินัยผ่านกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ และ 3) เปรียบเทียบการมีระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า

1. เยาวชนมีความเข้าใจเรื่องระเบียบวินัยใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับพื้นฐานที่เน้นการเชื่อฟัง ระดับปานกลางที่ตระหนักรู้ในการควบคุมตนเอง และระดับลึกที่เชื่อมกับคุณธรรมภายใน อาทิ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยพฤติกรรมวินัยสะท้อนผ่านการบริหารเวลา ความรับผิดชอบ และการเคารพกฎเกณฑ์ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสื่อออนไลน์ อุปสรรคสำคัญคือการขาดแรงบันดาลใจและการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อหนุน

2. การพัฒนาระเบียบวินัยผ่านกิจกรรมวิถีพุทธ การฝึกสมาธิ ฟังธรรม และกิจกรรมจิตอาสา ที่ประยุกต์หลักธรรม อาทิ ศีล 5 สติ สมาธิ และพรหมวิหาร 4 พบว่า มีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเยาวชน สู่การมีวินัยภายในและสามารถควบคุมตนเองได้ดีขึ้น

3. กระบวนการปลูกฝังระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธการฝึกฝนตนเองด้านกาย วาจา ใจ ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทจริงของชีวิต การใช้สติในการรับสื่อ การฝึกสมาธิ และการฝึกคุณธรรมในครอบครัวและโรงเรียน ส่งผลให้เยาวชนตระหนักรู้ในตนเอง เห็นคุณค่าของการมีวินัย และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สอดคล้องกับบริบททางสังคมและพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ : การพัฒนา, ระเบียบวินัย, กิจกรรมวิถีพุทธ, เยาวชนตำบลหลักสอง, จังหวัดสมุทรสาคร

Abstract

This research article is a study of the approach of “Developing Discipline with Creative Buddhist Activities of Youth in Lak Song Subdistrict, Samut Sakhon Province”. The objectives are to 1) study the discipline in the lives of youth in Lak Song Subdistrict, Samut Sakhon Province, 2) develop discipline through creative Buddhist activities, and 3) instill discipline through such activities. The research results found that:

1. Youths understand discipline at 3 levels: basic level that emphasizes obedience, moderate level that is aware of self-control, and deep level that connects with inner virtues such as morality, concentration, and wisdom. Discipline behavior is reflected through time management, responsibility, and respect for rules. Factors that influence behavior include family, school, friends, and online media. The main obstacles are lack of inspiration and being influenced by unsupportive environments.

2. Developing discipline through Buddhist activities, meditation, listening to Dhamma, and volunteer activities that apply principles of Dhamma such as the 5 precepts, mindfulness, concentration, and the 4 divine states of mind, has an effect on changing the attitudes of youths towards inner discipline and better self-control.

3. The process of instilling discipline through Buddhist activities, self-training in body, speech, and mind through participation in activities that are connected to the real context of life. Using mindfulness in receiving media, practicing meditation, and practicing morality in the family and school results in youths being self-aware, seeing the value of discipline, and being able to change their behavior in line with the social and Buddhist context.

Key words: Development, Discipline, Buddhist Activities, Youth of Lak Song Subdistrict, Samut Sakhon Province.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและพฤติกรรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการมีระเบียบวินัย ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ การขาดระเบียบวินัยในตนเองของเยาวชนสะท้อนออกมาในรูปแบบของการไม่เคารพกฎระเบียบ การขาดความรับผิดชอบ การบริหารเวลาไม่เป็น และพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งตนเอง ครอบครัว สถานศึกษา และสังคมโดยรวม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเหล่านี้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม การเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาที่เน้นความรู้มากกว่าคุณธรรม รวมถึงอิทธิพลของสื่อดิจิทัลที่เข้าถึงได้ง่ายแต่ขาดการกลั่นกรอง การพัฒนาประเทศให้บังเกิดความเจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ นั้น ปัจจัยที่ถือว่าสำคัญมาก คือ ทรัพยากรมนุษย์ และกระบวนการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ ที่สำคัญที่สุด คือการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นการสร้างองค์ความรู้ แบบยั่งยืน ประเทศชาติจะพัฒนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง ไม่ได้เลยถ้าหากประชาชนในประเทศขาดการพัฒนาทางการศึกษา การศึกษา มุ่งพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคล ให้มีสุขภาพดีทั้งทางกายและทางใจ มุ่งพัฒนา ครอบครัวให้มีความรักและอบอุ่น มุ่งสร้างกำลังความเข้มแข็งของชุมชน ให้ร่วมผนึก กำลังกัน เป็นกำลังคนที่เปี่ยมพลัง พึ่งตนเองได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาที่จะเสริมสร้าง ความมั่นคง และก้าวหน้า ให้แก่ประเทศนั้นจะต้องเป็น การศึกษาที่มีความรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ เพราะในปัจจุบันกระแสของวัตถุนิยม ได้เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคน ไทย การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกัน ส่งผล ให้คนในสังคมไทยเห็นแก่ตัว คุณธรรม จริยธรรม เสื่อมทรามลงอย่างน่าวิตก นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ซึ่งตามความเป็นจริง ในการแข่งขันกันทางปัญญา เพื่อความอยู่ รอดในสังคมโลก นั้น จำเป็นต้องสร้างเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็ง ทางด้าน สติปัญญา ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม ประเทศชาติจึงจะสามารถอยู่รอดและมี ความสงบสุขได้ (วีระพงศ์ ถิ่นแสนดี, 2550)

จากปัญหาสังคมในปัจจุบัน พบว่าเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยกำลังเผชิญกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัย และหลงผิดจากค่านิยมอันดีงาม ส่งผลให้วิถีชีวิตดั้งเดิมและโครงสร้างของสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว อ่อนแอและล่มสลายลง ปัญหาที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เช่น ความรุนแรงในกลุ่มนักเรียน การใช้ยาเสพติด พฤติกรรมไม่เหมาะสมทางเพศ และอาชญากรรมในกลุ่มเยาวชน ซึ่งสะท้อนถึงการขาดจิตสำนึกด้านศีลธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการขาดสติในการไตร่ตรองพฤติกรรมของตน เพราะว่าภาวะดังกล่าวยังถูกซ้ำเติมด้วยสภาพแวดล้อมที่ชักจูงและยุยงอย่างต่อเนื่อง ทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหากลายเป็นเรื่องยาก ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความซื่อสัตย์ วินัย ความเพียร และความรับผิดชอบ จึงเป็นทางออกที่สำคัญ การเสริมสร้างจริยธรรมต้องเริ่มจากการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพจิตใจของเยาวชน โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้อย่างยั่งยืน จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนผ่านระบบการศึกษาและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม คือหัวใจของการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว (ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน, 2543)

ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อเพิ่มทักษะและศักยภาพในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขภายใต้พัฒนาการสมัยใหม่ที่มีการเจริญและเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน โดยการสร้างบรรทัดฐานหรือความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพและมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมไทยกำลังเรียกร้องต้องการและคาดหวังมาโดยตลอด ภายใต้ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ การศึกษาในประเทศไทยนับตั้งแต่อดีตราบจนถึงปัจจุบัน มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตร ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการพัฒนาประชาชนคนไทยให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีมั่นคงและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ภายใต้ความเจริญก้าวหน้าของสังคมปัจจุบัน การนำเอาหลักไตรสิกขามาเป็นกรอบของการศึกษา เพื่อต้องการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม เมื่อนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานแล้ว ก็จะเป็นพลังขับเคลื่อนสังคม และประเทศชาติสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน (พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์ และคณะ, 2562)

เพราะเหตุนี้บรรทัดฐานของความประพฤติเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม โดยมีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ช่วยกำกับพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม หากสมาชิกในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม สังคมก็จะสงบสุข แต่หากขาดซึ่งบรรทัดฐานเหล่านี้ ความวุ่นวายและปัญหาต่าง ๆ ก็จะตามมา ในบริบทของประเทศไทย แม้จะมีความเจริญทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว แต่กลับพบการเสื่อมถอยทางด้านจิตใจอย่างน่าวิตก โดยเฉพาะจากพฤติกรรมที่เน้นบริโภควัตถุนิยมความจำเป็น การพัฒนาประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนจึงต้องอาศัยพื้นฐานสำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้ ความสามารถ ซึ่งถือเป็นเกราะป้องกันทางสังคมที่เข้มแข็ง ซึ่งกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่ในวัยเยาว์ ผ่านการศึกษาในโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และสถาบันศาสนา เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งนี้คุณธรรมจริยธรรมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการดำรงชีวิตที่ประกอบด้วยคุณลักษณะหลากหลาย เช่น ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และความมีวินัย ตามนโยบายสังคมของรัฐบาลจึงมุ่งเน้นการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม โดยเฉพาะภาคการศึกษาได้กำหนดให้การเรียนรู้ต้องยึด “คุณธรรมนำความรู้” เป็นหลัก เพื่อพัฒนาคนให้เป็นทั้ง “คนเก่งและคนดี” อย่างสมบูรณ์ นำไปสู่ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนของประเทศในระยะยาว (พรพิทักษ์ เหมมาสสัย และวรรณพล พิมพะสาทิ, 2563)

เพราะเหตุนี้ การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการนำหลักค่านิยมของคนไทย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ สพฐ. และกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม มาเชื่อมโยงกัน เป็นหลักในการจัดดำเนินกิจกรรม ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” มีปัญญาเข้าใจคุณค่าแท้โดยใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา มีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต และมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถไตร่ตรองเหตุผล โดยมีผู้บริหารและคณะครู พระสอนศีลธรรมเป็นกัลยาณมิตร ดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีวิถีการทำงาน วิถีชีวิต วิถีการเรียนรู้ วิถีวัฒนธรรมต่างๆ ตามหลักไตรสิกขาทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนที่ได้ผลดียิ่งย่นั้น ครูหรือผู้สอนต้องไม่สำคัญผิดคิดว่าตนเองเป็น พระเอก นางเอกเหมือนอย่างแต่ก่อน แต่เปลี่ยนเป็นครูผู้เตรียมสถานการณ์วางแผน กิจกรรมร่วมกับศิษย์ชี้แนะแนวทางทำตัวอย่างให้เห็น และเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนแสดงเอง ค้นคว้าหาความรู้เอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร” เป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาประเทศในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน เยาวชนในท้องถิ่นถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่ออนาคตของชาติ หากขาดการปลูกฝังระเบียบวินัยและคุณธรรมอย่างเหมาะสม อาจนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและปัญหาสังคม การศึกษานี้จึงมุ่งเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างวินัยให้แก่เยาวชนตำบลหลักสอง ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ยึดโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร
- 2) เพื่อพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร
- 3) เพื่อปลูกฝังการมีระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ การสัมภาษณ์เชิงลึก และร่วมสังเกตกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร โดยที่ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ดังนี้

- 1) **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร
- 2) **ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 12 รูป/คน
- 3) **ขอบเขตด้านพื้นที่** พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน ในโรงเรียนวัดหลักสองราษฎร์บำรุง ตำบลหลักสอง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
- 4) **ขอบเขตด้านระยะเวลา** การวิจัยนี้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ เดือน กรกฎาคม 2567 ถึง มีนาคม 2568

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร”จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. **ระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร** พบว่า การมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว โดยการสร้างและรักษาวินัยไม่เพียงช่วยให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างมีแบบแผน มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี แต่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์ประกอบภายใน อาทิ ความสามารถในการควบคุมตนเอง การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การจัดการกับความเครียด และการมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย ซึ่งถือเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ การมีวินัยในตนเองของเยาวชนมิได้เกิดขึ้นโดยลำพัง แต่มีปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลร่วมกันหลายด้าน ได้แก่

1) **ครอบครัว** เป็นสถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังระเบียบวินัยผ่านการเลี้ยงดู การให้คำแนะนำ และการเป็นแบบอย่างที่ดี หากบิดามารดาแสดงพฤติกรรมที่มีระเบียบและมีความรับผิดชอบต่อนานับุตรหลาน จะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนซึมซับกรอบพฤติกรรมดังกล่าว และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมในชีวิตจริง

2) **กลุ่มเพื่อน** มีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยแห่งการค้นหาตัวตน การมีเพื่อนที่สนับสนุนในทางบวก เช่น การช่วยกันเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ หรือการกระตุ้นให้รักษาวินัยในกลุ่ม จะช่วยพัฒนาแรงจูงใจภายในและความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตน แต่ในทางกลับกัน หากอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ละเลยระเบียบหรือมีพฤติกรรมเสี่ยง ก็มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อวินัยของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ

3) **สิ่งแวดล้อมทางสังคม** ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ชุมชน หรือโครงสร้างทางสังคมในวงกว้าง ต่างมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพฤติกรรมของเยาวชน เช่น โรงเรียนที่มีการส่งเสริมระเบียบวินัยผ่านกิจกรรมพัฒนาอุปนิสัย เช่น การเวรประจำวัน การเข้าแถว การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา หรือการให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติดี ล้วนช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อระเบียบวินัย และสามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

4) **เป้าหมายชีวิตและแรงจูงใจภายใน** เป็นปัจจัยภายในที่มีพลังในการกำหนดทิศทางของพฤติกรรม หากเยาวชนมีเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การวางแผนเรียนต่อ การตั้งใจสอบเข้ามหาวิทยาลัย หรือความฝันในอาชีพที่ต้องใช้ความพยายาม จะช่วยให้มีแรงผลักดันในการรักษาวินัยได้มากกว่าผู้ที่ใช้ชีวิตโดยไม่มีเป้าหมายอย่างชัดเจน การมีแรงจูงใจภายในนี้ยังสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ ยังพบว่า การเข้าถึงสื่อออนไลน์ มีบทบาททั้งด้านบวกและด้านลบต่อพฤติกรรมวินัยของเยาวชน หากได้รับการแนะนำที่ถูกต้อง การใช้สื่อสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตนเอง การกำหนดตารางเวลา และการมีแรงบันดาลใจจากต้นแบบที่ดีในโลกออนไลน์ได้ ในทางกลับกัน หากขาดการกลั่นกรองและใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสม ก็อาจส่งผลกระทบต่อความหลงใหลในความบันเทิงแบบไม่จำกัดเวลา จนนำไปสู่พฤติกรรมที่ขาดวินัย เช่น การนอนดึก การขาดเรียน หรือการไม่ทำการบ้าน การมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตของเยาวชนเป็นผลลัพธ์จากการหลอมรวมของหลายปัจจัย ทั้งจากภายในและภายนอก โดยเฉพาะการได้รับการส่งเสริมจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อในเชิงบวก จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างคุณลักษณะของเยาวชนที่มีความรับผิดชอบ ต่อชีวิตและสังคม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพ

2. พัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนในพื้นที่ตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร ต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายในการพัฒนาระเบียบวินัย ทั้งจากปัจจัยภายในตนเองและปัจจัยแวดล้อมภายนอก โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่มีการแสวงหาตัวตนและพยายามได้รับการยอมรับจากสังคม ส่งผลให้การปลูกฝังวินัยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความต่อเนื่องและวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของเยาวชนยุคปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าอุปสรรคที่สำคัญแบ่งได้เป็น 2 ด้านหลัก คือ

1) อุปสรรคภายใน ได้แก่ การขาดแรงบันดาลใจและการไม่มีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน เยาวชนจำนวนมากไม่สามารถมองเห็นความสำคัญของการมีวินัยในตนเอง เนื่องจากไม่สามารถมีวินัยกับความสำเร็จในอนาคตได้อย่างชัดเจน ทำให้ขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงพฤติกรรม และละเลยการควบคุมตนเองในชีวิตประจำวัน

2) อุปสรรคภายนอก คือแรงกดดันจากกลุ่มเพื่อนและอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ เยาวชนจำนวนมากจำเป็นต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือจาก “โลกออนไลน์” จึงปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกระแสความนิยม เช่น การใช้ยาเสพติด การแสดงพฤติกรรมที่ขัดกับคุณธรรม หรือการเลียนแบบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งขัดแย้งกับการปลูกฝังวินัยในตนเอง

เพื่อรับมือกับความท้าทายดังกล่าว การวิจัยได้พัฒนาแนวทางการส่งเสริมวินัยผ่าน กิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5, สติ, สมาธิ และพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ในรูปแบบของกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเยาวชน คือ กิจกรรมฝึกสมาธิ เพื่อพัฒนาความสงบภายในและการควบคุมตนเอง กิจกรรมฝึกสติ การเจริญสติผ่านกิจกรรมเคลื่อนไหว การรู้ทันความคิดและอารมณ์ กิจกรรมจิตอาสา เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการรู้จักเสียสละ กิจกรรมนี้ช่วยให้เยาวชนสามารถค้นพบคุณค่าภายในตนเอง เข้าใจความสำคัญของวินัยในชีวิตประจำวัน และสามารถตั้งเป้าหมายชีวิตได้มากขึ้น ช่วยเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันทางใจ ให้กับเยาวชนในการเผชิญกับแรงกดดันจากภายนอก ทั้งจากกลุ่มเพื่อนและสื่อดิจิทัล การพัฒนานวินัยผ่านกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มิได้เป็นเพียงกระบวนการฝึกพฤติกรรม แต่เป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงจากภายในที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เยาวชนสามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่มีคุณธรรมและระเบียบมากยิ่งขึ้น

3. ปลูกฝังการมีระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังระเบียบวินัยให้กับเยาวชนในพื้นที่ตำบลหลักสองโดยใช้กิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวทางหลักนั้น ส่งผลให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ทักษะคิด และการดำเนินชีวิตในหลายมิติ โดยกิจกรรมที่ใช้ เช่น การเข้าค่ายคุณธรรม การฝึกสมาธิ การเรียนรู้หลักธรรม และกิจกรรมจิตอาสา ล้วนเป็นกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนตนเองผ่านประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเยาวชน ผลการปลูกฝังสามารถสรุปได้เป็น 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) พฤติกรรมที่มีระเบียบวินัยมากขึ้นในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่มีกฎระเบียบ เช่น การเข้าค่าย การทำวัตรเช้า การนั่งสมาธิ และการปฏิบัติกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนด ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบ การเคารพกติกา และการบริหารเวลา เยาวชนสามารถนำพฤติกรรมนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การตื่นนอนตรงเวลา การทำการบ้านให้เสร็จตามกำหนด และการวางแผนชีวิต

2) การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม การฝึกสมาธิและสติช่วยให้เยาวชนมีความสามารถในการระงับอารมณ์ ลดความหุนหันพลันแล่น และคิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เผชิญกับความเครียด ความขัดแย้ง หรือแรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน การเรียนรู้หลักธรรม เช่น สัมมาสติ และอริยสัจ 4 ช่วยให้เยาวชนเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้

3) การมีทัศนคติเชิงบวกต่อชีวิตและสังคม กิจกรรมวิถีพุทธได้ปลูกฝังแนวคิดเรื่องการทำความดี การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า เยาวชนที่ผ่านกระบวนการมีแนวโน้มที่จะมีจิตใจเมตตา เห็นคุณค่าของการช่วยเหลือกันในชุมชน และมองชีวิตในเชิงบวก ส่งผลต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว โรงเรียน และสังคมรอบตัว

4) การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจ การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัย ความสนใจ และบริบทของเยาวชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง กิจกรรมที่มีลักษณะเป็นเชิงประสบการณ์ และเอื้อต่อการสะท้อนคิด (reflection) การอภิปรายกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยให้เยาวชนสามารถนำหลักธรรมที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม จากผลการศึกษาทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์มิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการปรับพฤติกรรมของเยาวชนแต่ช่วยพัฒนามิติภายใน ทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และเจตคติ อันนำไปสู่การดำรงตนอย่างมีวินัย มีคุณธรรม และสามารถเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้ในอนาคต

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร” มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1) ระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าการมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว เนื่องจากการสร้างและรักษาวินัยในตนเองไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ การควบคุมอารมณ์ การปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ และการบรรลุเป้าหมายในชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญในการเติบโตและการพัฒนาตนเองทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อย่างไรก็ตาม การมีวินัยในตนเองไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยเดียว แต่ถูกกำหนดและมีอิทธิพลจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหลายด้านที่สำคัญ ดังนี้ 1) ครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังระเบียบวินัยให้แก่เยาวชน โดยผ่านการเลี้ยงดูและการให้คำแนะนำจากผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยสร้างกรอบแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับเยาวชน การที่เยาวชนได้รับการอบรมในครอบครัวที่มีระเบียบวินัย จะทำให้พวกเขามีความเข้าใจในเรื่องการรับผิดชอบและการเคารพในกฎระเบียบต่าง ๆ และเมื่อโตขึ้นจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ครอบครัวยังเป็นแบบอย่างที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมที่ดีและมีความรับผิดชอบ ซึ่งเยาวชนสามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ในชีวิตของตนเอง 2) กลุ่มเพื่อนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของเยาวชน โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นที่มีการค้นหาตัวตนและการสร้างความสัมพันธ์ในสังคม การเข้าสังคมและการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงมีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของเยาวชนในหลายด้าน เช่น การเลือกทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกับเพื่อน หรือการเลือกที่จะทำตามสิ่งที่เพื่อนกระทำ หากกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมที่เป็นบวก เช่น การสนับสนุนซึ่งกันและกันในการเรียนหรือการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ ก็จะช่วยเสริมสร้างวินัยในตัวเองได้ แต่หากกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมที่เป็นลบ เช่น การหลีกเลี่ยงการเรียน การใช้ชีวิตที่ไม่ระมัดระวัง ก็จะสามารถทำให้เยาวชนสูญเสียความสามารถในการรักษาวินัยได้เช่นกัน 3) สิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น ความคาดหวังจากโรงเรียนและชุมชน หรือมาตรฐานทางสังคมอื่น ๆ ที่เยาวชนได้รับอิทธิพล จะมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของเยาวชน การสร้างมาตรฐานหรือกรอบทางสังคมที่ชัดเจนและมีความสอดคล้องจะช่วยกระตุ้นให้เยาวชนมีแรงบันดาลใจในการรักษาวินัยในตนเอง อาทิ โรงเรียนสามารถส่งเสริมการมีระเบียบวินัยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบ การให้การเรียนการสอนที่มีความเข้มงวดในเรื่องการเคารพกฎระเบียบ หรือการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่ช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) เป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนและแรงจูงใจภายใน การมีทิศทางชีวิตที่ชัดเจนและการตั้งเป้าหมายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบวินัย โดยเฉพาะเมื่อเยาวชนมีแรงจูงใจภายในจากความปรารถนาในการพัฒนาตนเอง การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและความหมายจะช่วยให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีวินัย เพราะเป้าหมายชีวิตจะเป็นตัวกำหนดทิศทาง

และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบ ซึ่งสามารถสร้างความพึงพอใจในระยะยาวและช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การมีวินัยในตนเองจึงเป็นผลมาจากการผสมผสานของหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน การสร้างและรักษาวินัยในตนเองอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องได้รับการสนับสนุนจากทั้งในระดับครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสังคมโดยรวม การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติตามระเบียบและการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กังสดาล กนกหงส์ การวิจัยเรื่อง (กังสดาล กนกหงส์, 2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ถอดบทเรียนความสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายเยาวชนไผ่ดีบ้านสบเตี๊ญ ตำบลสบป่าด อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง” พบว่า บทเรียนความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเครือข่ายเยาวชนไผ่ดีมีกระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างสำนึกพลเมือง ประกอบไปด้วย การทำงานที่ต้องเข้าใจธรรมชาติของปัญหาและความต้องการของกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการคิดและสร้างสรรค์กิจกรรม โดยใช้หลักการ “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” มีการค้นหาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเด็กและเยาวชนแต่ละคน พร้อมทั้งหนุนเสริมให้สามารถนำศักยภาพนั้นมาพัฒนาตามความสามารถ มีการนำหลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้เป็นเยาวชนไผ่ดี มีกระบวนการตั้งเป้าหมายของการทำงาน คือ “พัฒนาคน พัฒนางาน ประสานกัน” และมีการถอดบทเรียนจากการทำงานทุกครั้ง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากพี่สู่น้อง ในประเด็น “ปัจจัยความสำเร็จ” ของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายเยาวชนไผ่ดีนั้น พบว่า ประกอบด้วย ทุนเดิมทางสังคมของชุมชนที่มีความศรัทธาต่อพระสงฆ์ การสร้างความเข้าใจและแสวงหาความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน การดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ที่ต้องมีความต่อเนื่องและยั่งยืน การสร้างบทบาทของกลุ่มเด็กและเยาวชนให้เป็นที่ยอมรับ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เห็นผลเป็นรูปธรรม การมีพี่เลี้ยงที่คอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนการทำงาน มีการประชุมพูดคุยกับสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการสื่อสารเชิงบวก สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก สำหรับประเด็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปทิศทางการทำงานในอนาคตได้ดังนี้ ที่เน้นการสร้างกลไกการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภายในเครือข่าย ขยายการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน ขยายกิจกรรมและปรับกระบวนการทำงานของเครือข่าย โดยเน้นการทำงานเชิงรุกและเชิงลึก กำหนดหมู่บ้านและกลุ่มเป้าหมายในการทำงานให้ชัดเจน

2) พัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า เยาวชนในพื้นที่วิจัยต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายหลายประการ ซึ่งทั้งมาจากภายในตัวเองและจากปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนานิสัยในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นที่เป็นช่วงเวลาของการค้นหาตัวตนและการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้น การพัฒนานิสัยในตนเองจึงเป็นเรื่องที่ท้าทาย เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของเยาวชนอาจขัดแย้งกับการพัฒนานิสัยที่ดีในระยะยาว ได้แก่ 1) อุปสรรคภายในที่สำคัญ คือ การขาดแรงบันดาลใจ และการไม่รู้เป้าหมายในชีวิต ซึ่งส่งผลให้เยาวชนไม่สามารถกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตได้อย่างชัดเจน การขาดเป้าหมายที่ชัดเจนในชีวิตทำให้การพัฒนานิสัยดูเหมือนจะไม่สำคัญ เนื่องจากเยาวชนไม่สามารถมองเห็นถึงประโยชน์ของการรักษาระเบียบวินัยในระยะยาว ดังนั้น การขาดแรงบันดาลใจและทิศทางที่ชัดเจนสามารถทำให้เยาวชนรู้สึกสูญเสียกำลังใจและขาดความพยายามในการรักษาวินัยในชีวิตประจำวัน และ 2) อุปสรรคภายนอก คือ แรงกดดันจากเพื่อนฝูง และ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของเยาวชน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้อื่นสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์และการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เยาวชนบางคนจึงรู้สึกว่าจำเป็นต้องทำตัว “เหมือนเพื่อน” หรือทำตามพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับจากสังคมออนไลน์ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งอาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับหลักการของวินัย เช่น การหลีกเลี่ยงการเรียน การใช้เงินเกินตัว หรือการทำพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ที่อาจมีผลเสียต่ออนาคต เพราะปัญหาเหล่านี้ทำให้การพัฒนานิสัยในระยะยาวเป็นเรื่องที่ยาก เพราะเยาวชนบางคนอาจไม่เห็นผลกระทบของการกระทำเหล่านี้ในระยะยาว และมักจะถูกดึงดูดด้วยความรู้สึกของการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือจากโลกออนไลน์ การเสริมสร้างวินัยในตนเองจึงกลายเป็นความท้าทายที่จำเป็นต้องใช้วิธีการที่สร้างสรรค์และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเยาวชน เช่น การใช้ หลักธรรมทาง

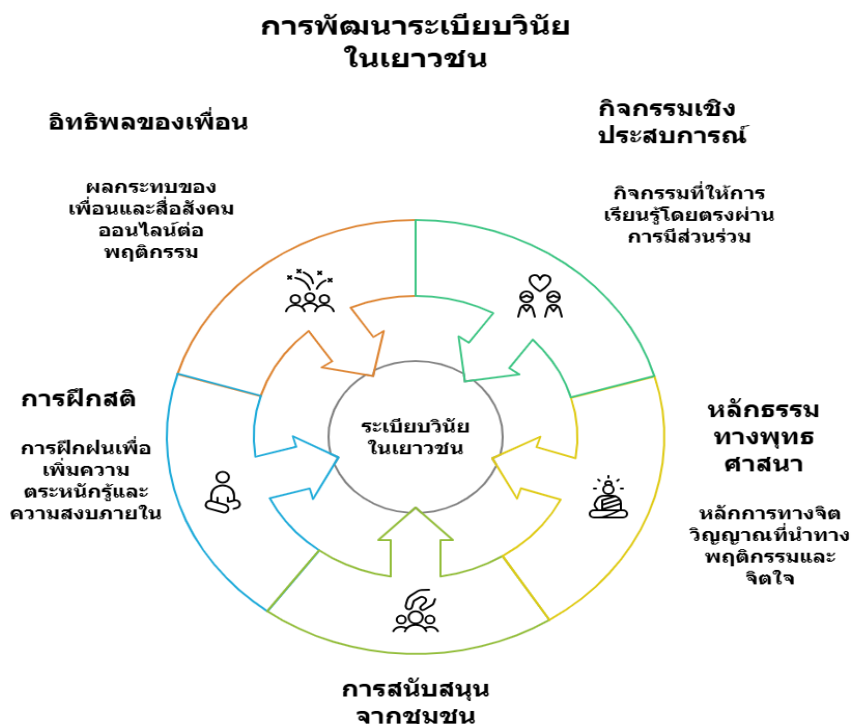
พระพุทธศาสนา และ กิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เพื่อช่วยในการปลูกฝังและเสริมสร้างจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบและมีจริยธรรม ในการใช้กิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เช่น การทำสมาธิ การฝึก สติ และการมี จิตอาสา สามารถช่วยให้เยาวชนค้นพบความสงบภายในและเข้าใจถึงความสำคัญของการมีระเบียบวินัยในชีวิตประจำวัน การฝึกจิตด้วยหลักธรรมจะช่วยให้เยาวชนสามารถสร้างแรงบันดาลใจและตั้งเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนได้ ซึ่งเป็นการเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันภายในตัวเอง ที่ช่วยให้พวกเขาสามารถรับมือกับอิทธิพลภายนอกที่มีต่อพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่การพัฒนา วินัยไม่เพียงแต่ช่วยให้พวกเขาสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น แต่ยังส่งผลให้พวกเขามีทักษะในการสร้างสังคมที่มีคุณค่าและมีระเบียบในระยะยาว**ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนาวดี สวຍບຳຮຸງ (รัตนาวดี สวຍບຳຮຸງ, 2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาททางสังคมของความเชื่อเรื่องผีมอญในตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า วิถีปฏิบัติและพิธีกรรมทำให้ผีมอญ ซึ่งมีลักษณะเป็นความเชื่อนามธรรม กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยผ่านการถ่ายทอดมโนทัศน์และความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผีมอญกับชาวมอญเจ็ดริ้ว ได้แก่ 1) มโนทัศน์เรื่องผีมอญเป็นผู้อาวุโสในตระกูล 2) มโนทัศน์เรื่องผีมอญเป็นวิญญาณผู้พิทักษ์ และ 3) มโนทัศน์เรื่องผีมอญเป็นผู้ควบคุมกฎและศีลธรรม ทั้ง 3 ข้อนี้ส่งผลให้ชาวมอญเจ็ดริ้วยังคงสืบทอดความเชื่อนี้อย่างเหนียวแน่น ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน ดังนั้นความเชื่อเรื่องผีมอญมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมอันพึงประสงค์ของชาวมอญเจ็ดริ้ว ทั้งในความสัมพันธ์ระหว่างคนในตระกูลผี และความสัมพันธ์กับคนนอกตระกูลผี ซึ่งทั้งสองกลุ่มถูกกำหนดให้มีบทบาททางสังคมแตกต่างกันภายใต้กรอบของความเชื่อเรื่องผีมอญ ความเชื่อนี้ยังมีบทบาทในการต่อยอดความสัมพันธ์อันเครือญาติ ควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมที่พึงประสงค์ และกำหนดรูปแบบการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรของกลุ่มย่อยต่าง ๆ ในชุมชน นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องผีมอญยังมีบทบาทในการถ่ายทอดแนวคิดและระบบคุณค่าเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ได้แก่ 1) การเชิดชูความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างคนต่างรุ่น 2) ความชัดเจนในเรื่องสมาชิกภาพและอัตลักษณ์กลุ่ม และ 3) ความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรในหมู่ชาวมอญเจ็ดริ้ว เพราะวาทะบททางสังคมของความเชื่อเรื่องผีมอญที่กล่าวมาข้างต้น มีส่วนช่วยให้สังคมชาวมอญเจ็ดริ้วดำรงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพจนถึงปัจจุบัน**

3) ปลูกฝังการมีระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร
พบว่า การดำเนินกิจกรรมที่เน้นการใช้หลักธรรมและวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเข้าค่าย การนั่งสมาธิ และการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปผลการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนี้คือ 1) การมีพฤติกรรมที่มีวินัยมากขึ้นในชีวิตประจำวัน ในการฝึกฝนผ่านกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเข้าค่ายและการนั่งสมาธิ ช่วยให้เยาวชนมีโอกาสฝึกการทำกิจกรรมที่ต้องมีระเบียบและความสม่ำเสมอ ทั้งในแง่ของเวลาและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การฝึกเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและการตัดสินใจที่ดีในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะจัดระเบียบเวลาในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์และการดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบ ทำให้เยาวชนสามารถจัดการกับชีวิตได้ดีขึ้นและมีวินัยที่เข้มแข็ง 2) การสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมได้ดีขึ้น เป็นการฝึกสมาธิและการเรียนรู้หลักธรรมจากพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เยาวชนพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกสติในกระบวนการทำสมาธิช่วยให้เยาวชนสามารถรับมือกับความเครียดหรือสถานการณ์ที่ท้าทายได้อย่างมีสติและมั่นคง รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการระงับอารมณ์และตัดสินใจในทางที่ถูกต้อง การฝึกฝนนี้ทำให้เยาวชนสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เป็นอันตรายและปรับพฤติกรรมของตนให้ดีขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ 3) การมีทัศนคติเชิงบวกต่อชีวิตและสังคม โดยการเรียนรู้หลักธรรมและการฝึกฝนวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อชีวิตและสังคม โดยการสอนให้เยาวชนเข้าใจถึงความสำคัญของการทำความดี การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีจิตใจที่เมตตาและเห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างและในสังคม การมีทัศนคติที่ดีเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความร่วมมือในชุมชน และ 4) การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจ ในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับวัยของเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลง การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและ

ความสนใจของเยาวชนช่วยให้พวกเขามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ การหล่อหลอมพฤติกรรมที่ดีจะเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผ่านการฝึกฝนและสะท้อนผลลัพธ์ของการปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะและพฤติกรรมที่ดีในการดำเนินชีวิตและส่งต่อการพัฒนาวิสัยในระยะยาว จะเห็นได้ว่าการใช้กิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนไม่เพียงแต่ช่วยให้พวกเขามีวินัยที่ดีขึ้น แต่ยังส่งเสริมให้พวกเขามีทัศนคติที่ดีต่อชีวิตและสังคม โดยการสร้างกรอบความคิดที่ชัดเจนในการดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบและจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อเตรียมพร้อมให้เยาวชนสามารถเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับ จรินทร์ ศิริ (จรินทร์ ศิริ, 2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา: กรณีชุมชนเมืองก๊อต อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า (1) ค้นพบวัฒนธรรมของชุมชนเมืองก๊อตที่สามารถนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาศักยภาพชุมชนได้ 2 ประเภท ได้แก่ (1.1) วัฒนธรรมที่สามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน (1.2) วัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาให้เป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวให้มาเยือนชุมชน (2) จากการค้นพบวัฒนธรรมชุมชนทั้ง 2 ประเภท จึงได้นำวัฒนธรรมชุมชนที่ค้นพบมาใช้เป็นฐานในการดำเนินการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวในทั้งสองด้าน กล่าวคือ วัฒนธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน พบว่า ชุมชนเมืองก๊อตมีวัฒนธรรม 2 กลุ่ม ได้แก่ (2.1) วัฒนธรรมด้านความเชื่อ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับนรก-สวรรค์ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องกรรมดี-กรรมชั่ว ความเชื่อเกี่ยวกับคำสาบาน และความเชื่อเกี่ยวกับบาปติภพ และ (2.2) วัฒนธรรมด้านบรรทัดฐาน ประกอบด้วย วิถีชีวิตของประชาชน จารีตประเพณี และกฎหมายบ้านเมือง และ (3) ผลจากการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวได้นำไปสู่ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชุมชนและสมาชิกในชุมชน ส่งผลให้ชาวบ้านมีความรัก ความสามัคคี ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนเมืองก๊อตร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านการกระจายรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึง

องค์ความรู้ของการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร” สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร

จากภาพสรุปองค์ความรู้จากการพัฒนาระเบียบวินัยด้วยกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้ 1) ความสำคัญของระเบียบวินัย เป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ช่วยให้เยาวชนกำหนดเป้าหมาย พัฒนาตนเอง ควบคุมพฤติกรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมอย่างยั่งยืน 2) กระบวนการพัฒนาระเบียบวินัยผ่านกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เพราะกิจกรรมจิตอาสาและค่ายพุทธศาสนาเปิดโอกาสให้เยาวชนฝึกปฏิบัติจริง ฝึกความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม และการควบคุมตนเอง ส่งเสริมวินัยจากภายในอย่างเข้มแข็ง 3) การบูรณาการหลักธรรมพุทธศาสนา ได้แก่หลัก อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรม ส่งเสริมใจรักในสิ่งดี ความเพียร ความตั้งใจ และการใช้ปัญญา ทำให้เยาวชนวางแผนและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) บทบาทของสภาพแวดล้อมทางสังคม ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนต้องร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้เยาวชนเรียนรู้วินัยในบริบทจริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน 5) การพัฒนาทัศนคติและอารมณ์ เป็นการฝึกสติและเจริญสมาธิช่วยให้เยาวชนควบคุมอารมณ์ ลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ส่งเสริมความอดทน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม 6) อิทธิพลของเพื่อนและสื่อสังคมออนไลน์ เพราะเพื่อนและสื่อมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมเยาวชน การเลือกคบเพื่อนดีและใช้สื่ออย่างมีวิจารณญาณจึงช่วยส่งเสริมวินัยได้มากขึ้น และ 7) แนวทางการส่งเสริมวินัยอย่างยั่งยืน เน้นการปลูกฝังจากภายในด้วยการบูรณาการบทบาทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมและมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อสร้างความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน และวัด ร่วมกันกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการบูรณาการกิจกรรมวิถีพุทธเข้ากับการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่

1.2 ส่งเสริมให้สถานศึกษานำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ตามแนวทางพุทธศาสนา เช่น กิจกรรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมฝึกสมาธิ และจิตอาสา มาใช้ในการปลูกฝังวินัยและคุณธรรม

1.3 ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมวิถีพุทธในชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาเยาวชนที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนและชุมชนสามารถนำแนวทางกิจกรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ไปปรับใช้กับกลุ่มเยาวชนในรูปแบบของกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมในวันหยุด

2.2 ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเยาวชน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดในการเสริมสร้างวินัยและค่านิยมที่ดีตามหลักพุทธศาสนา

2.3 องค์การภาครัฐและภาคเอกชนสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการออกแบบโครงการพัฒนาเยาวชนที่เน้นความมีระเบียบวินัยและการดำรงชีวิตอย่างมีสติ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมระยะยาวของเยาวชนหลังเข้าร่วมกิจกรรมวิถีพุทธ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน

3.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังเยาวชนในเขตอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์บริบทการพัฒนาระเบียบวินัยในแต่ละพื้นที่

3.3 ควรวิจัยเชิงลึกในมิติเชิงจิตวิทยา หรือปัจจัยครอบครัวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านวินัยของเยาวชน ควบคู่กับแนวทางพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กัณฐกาล กนกหงส์. (2556). **ถอดบทเรียนความสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายเยาวชนไผ่ดีบ้านสบเตี๊ญ ตำบลสบป่าด อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง**. รายงานวิจัย. สถาบันพระปกเกล้า.
- จริน ศิริ. (2549). **การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา : กรณีชุมชนเมืองก๊าด อำเภอมะแมะ จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการวางแผนพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปฏิรูปการศึกษา. สำนักงาน. (2543). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร:คุรุสภาลาดพร้าว.
- พรพิทักษ์ เข็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพ์สาส์. (2563). **แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย**. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม.
- พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์ และคณะ. (2562). **ยุทธศาสตร์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามหลักไตรสิกขา**. วารสารธรรมวิทย์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม.
- รัตนาวดี สวยบำรุง. (2564). **บทบาททางสังคมของความเชื่อเรื่องผีมอญในตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. คณะอักษรศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพงศ์ ถิ่นแสนดี. (2550). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอสหัสขันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.